

сенімді | надежное
сақтандыру | страхование

«МҰНАЙ САҚТАНДЫРУ КОМПАНИЯСЫ» АКЦИОНЕРЛІК ҚОҒАМЫ

ТЕМІРЖОЛ КӨЛІГІН ЕРІКТІ САҚТАНДЫРУ ЕРЕЖЕЛЕРІ

**"Мұнай сақтандыру компаниясы" АҚ
Директорлар кеңесімен бекітілген
2023 жылғы "27" сәуірдегі №02-01/12 хаттама.
2023 жылғы "5" маусымнан бастап күшіне енді.**

Семей қ.

МАЗМҰНЫ:

ТЕМІРЖОЛ КӨЛІГІН ЕРІКТІ САҚТАНДЫРУ	1
ЕРЕЖЕЛЕРІ.....	1
1. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР.....	3
2. САҚТАНДЫРУ ОБЪЕКТІСІ.....	4
3. САҚТАНДЫРУ СОМАСЫ.....	4
4. ФРАНШИЗА.....	4
5. САҚТАНДЫРУ СЫЙЛЫҚАҚЫСЫ.....	4
6. САҚТАНДЫРУ СЫЙЛЫҚАҚЫСЫН ТӨЛЕУ ТӘРТІБІ.....	5
7. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫ.....	5
8. ТӘУЕКЕЛ ДӘРЕЖЕСІНІҢ ӨЗГЕРУІ.....	6
9. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЛАРЫНА ЖАТҚЫЗЫЛМАЙТЫН НЕГІЗДЕР САҚТАНДЫРУДЫ ШЕКТЕУ.....	6
10. ШАРТТЫҢ ҚОЛДАНЫЛУ МЕРЗІМІ МЕН ОРНЫ.....	8
11. САҚТАНДЫРУ ШАРТЫН ЖАСАСУ ТӘРТІБІ.....	8
12. ТАРАПТАРДЫҢ ҚҰҚЫҚТАРЫ МЕН МІНДЕТТЕРІ.....	9
13. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙ БАСТАЛҒАНЫН ЖӘНЕ ЗАЛАЛ МӨЛШЕРІН РАСТАЙТЫН 10 ҚҰЖАТТАРДЫҢ ТІЗБЕСІ.....	10
14. САҚТАНДЫРУ ТӨЛЕМДЕРІН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ ТӘРТІБІ МЕН ШАРТТАРЫ.....	11
15. САҚТАНДЫРУ ШАРТЫН ӨЗГЕРТУ ЖӘНЕ ТОҚТАТУ.....	12
16. ФОРС-МАЖОР.....	13
17. СУБРОГАЦИЯ.....	13
18. ДАУЛАРДЫ ШЕШУ ТӘРТІБІ.....	13
19. ҚОСЫМША ШАРТТАР.....	14

1. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

- 1.1. "Мұнай сақтандыру компаниясы" акционерлік қоғамы, бұдан әрі "Сақтандырушы" деп атала, Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкес және осы сақтандыру Ережелерінің негізінде теміржол көлігін ерікті сақтандыруды жүзеге асырады.
- 1.2. Сақтандырудың мақсаты темір жол көліктерінің иелерінің мүлкітік мүдделерін қорғау болып табылады, бұдан әрі – "Сақтанушы" сақтандыру сомасы шегінде және алдын ала енгізілген сақтандыру сыйлықақысы төлеп, теміржол көлігі құралдарын (паровоздарды, тепловоздар мен вагондарды қоса алғанда, іштен жану қозғалтқышымен қозғалысқа келтірілетін көлік құралын, сондай-ақ конструкциясымен қарастырылған, оған орнатылған тораптар мен агрегаттарын) айдап кету немесе ұрлауды қоса алғанда, кездейсоқ зақымдану, жою және/немесе жоғалту қаупінен сақтанушыға меншік, иелік ету және пайдалану құқығымен тиесілі, залалдың ішінара немесе толық өтемақысы мөлшерінде сақтандыру төлемін жүзеге асыруды, сондай-ақ осы сақтандыру ережелерінде немесе сақтандыру шартында көрсетілген өзге де сақтандыру қызметтерін ұсынуды көздейді.
- 1.3. Теміржол көлігін ерікті сақтандырудың "Мұнай сақтандыру компаниясы" АҚ дайындаған осы Ережелері (бұдан әрі – Ережелер) Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына, "Мұнай сақтандыру компаниясы" АҚ ішкі нормативтік құжаттарына сәйкес әзірленді және сақтандыру шарттарын, теміржол көлігін ерікті сақтандыру шартын (бұдан әрі-сақтандыру шарты) жасасу, сүйемелдеу және орындау тәртібін реттейді.
- 1.4. **Ережелерде қолданылатын негізгі ұғымдар:**
 - 1.4.1. **Сақтандырушы** - "Мұнай сақтандыру компаниясы" Акционерлік қоғамы, Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес құрылған және сақтандыру/қайта сақтандыру қызметін жүзеге асыру құқығына лицензиясы бар заңды тұлға.
 - 1.4.2. **Сақтанушы**-сақтандыру шартын жасасқан тұлға.
 - 1.4.3. **Пайда алушы**-сақтандыру шартына немесе Қазақстан Республикасының заңнамалық актілеріне сәйкес сақтандыру төлемін алушы болып табылады.
 - 1.4.4. **Сақтандырылушы**-сақтандырылған темір жол көлігін Сақтанушының Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында көзделген нысан бойынша білдірілген жазбаша ерік білдіруі негізінде басқаруға жіберілген тұлға.
 - 1.4.5. **Сақтандыру ережелері**-сақтандыру шарттары, шартын жасасу тәртіп, сүйемелдеу және орындау, сақтандыру субъектілерінің өзара іс-қимылы тәртібі бар және олардың негізінде сақтандыру шарты жасалатын осы құжат.
 - 1.4.6. **Сақтандыру шарты**-сақтанушы мен сақтандырушы арасындағы келісім, оның негізінде Сақтандырушы сақтандыру Шартында көзделген оқиға (сақтандыру жағдайы) басталған кезде сақтандыру Шартында белгіленген сақтандыру сомасы шегінде Сақтанушыға сақтандыру жағдайы (сақтандыру төлемін жүзеге асыру) нәтижесінде туындаған қаржылық шығындарды өтеуге сақтандыру шартында келісілген төлемді (сақтандыру сыйлықақысы) жүргізуге міндеттенеді.
 - 1.4.7. **Теміржол көлігі**- өзінің конструктивтік және техникалық қасиеттеріне сәйкес жанғыш және басқа да жұмсалатын материалдарды қоспағанда, олардың ішкі үй-жайлары мен әрлеуін, жабдықтарын, керек-жарақтары мен жиынтықта белгіленген немесе көзделген бөлшектерін қоса алғанда, темір жолдармен жүруге қабілетті құралдар, машиналар мен механизмдер.
 - 1.4.8. **Апат**-магистральдарда, мемлекеттік-жекешелік әріптестік шарттары бойынша, оның ішінде концессия шарттары бойынша станциялық, кірме жолдарда немесе теміржол жолдарында, темір жол көлігінің соқтығысу, жолдан шығу жағдайлары, соның нәтижесінде адамдар ауыр дене жарақатын алған немесе теміржол жылжымалы құрамы, күрделі немесе күрделі жөндеу көлемінде арнайы жылжымалы құрам зақымдалған оқиға.
 - 1.4.9. **Соқтығысу**-теміржол көлігінің автокөлік құралымен немесе теміржол көлігінің сақтандырылған құралдарының бүлінуіне немесе жойылуына әкеп соққан басқа да техникамен соқтығысуы.
 - 1.4.10. **Зақымдану**-теміржол көлігі құрылымының жойылуына әкеп соқпастан, тұтастығын бұзуы.
 - 1.4.11. **Апат**-мемлекеттік-жекешелік әріптестік шарттары бойынша, оның ішінде концессия шарттары бойынша магистральдық, станциялық, кірме жолдарда немесе теміржол жолдарында соқтығысу, не жолдан шығып қалу оқиғалары және оның нәтижесінде адамдар қаза тапқан немесе темір жол жылжымалы құрамы, арнайы жылжымалы құрамы құрал жабдық құрамынан шығып қалатындай зақымдануы.

- 1.4.12. **Темір жол көлігінің жойылуы**-Сақтанушы (сақтандырылушы) үшін темір жол көлігінің толық жойылуы немесе қайтарымсыз жоғалуы (толық жойылу) не темір жол көлігін жөндеуді (қалпына келтіруді) жүзеге асыру (толық конструктивті жойылу) экономикалық тұрғыдан тиімсіз деп танылуы.

2. САҚТАНДЫРУ ОБЪЕКТІСІ

- 2.1. Сақтандыру объекті ретінде Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейтін сақтандыру шартының қолданылу кезеңінде теміржол көлігін айдап кетудің немесе ұрлауды қоса алғанда, оның бүлінуі, жойылуы немесе жоғалуы салдарынан теміржол көлігін иеленуге, пайдалануға, оған билік етуге байланысты Сақтанушының мүліктік мүдделері болып табылады.
- 2.2. Сақтандырудың мәні теміржол көлігінің келесі түрлері болып табылады: Тартқыш жылжымалы құрам (барлық түрдегі локомотивтер, дизель-поездар); вагондар (жолаушылар, жол жүк, пошта, пошта-жүк, мейрамхана, қызметтік, изотермиялық арнайы вагондар, жабық, жартылай вагондар, платформалар, цистерналар, астық тасығыштар, цемент тасығыштар, фитингтік платформалар, транспортерлер, мал, тірі балық, битум, жеңіл автомобильдерді тасымалдауға арналған вагондар, өзге де мамандандырылған вагондар, оның ішінде бункерлік үлгідегі вагондар, тасымалдаушылар, контейнерлік кемелер және жүк үлгісіндегі арнайы вагондар. Теміржол көлігінің басқа түрлері.
- 2.3. Теміржол көлігі және оның негізгі сипаттамалары туралы мәліметтер сақтандыру Шартында белгіленеді. Теміржол көлігінің бірнеше бірлігі сақтандырылған жағдайда, егер сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, сақтандыру шартының ережелері әрбір бірлікке жеке-жеке қолданылады.

3. САҚТАНДЫРУ СОМАСЫ

- 3.1. Сақтандыру сомасы-сақтандыру объектісі сақтандырылған және сақтандыру жағдайы басталған кезде Сақтандырушының жауапкершілігінің шекті көлемін білдіретін қаражат сомасы.
- 3.2. Сақтандыру сомасының мөлшері егер сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, сараптамалық жұмыстарды орындауға лицензиясы бар адамның/ұйымның қорытындысы негізінде сақтандыру шартын жасасу сәтіндегі теміржол көлігінің нарықтық құнымен анықталады.

4. ФРАНШИЗА

- 4.1. Франшиза – сақтандыру шарттарымен қарастырылған белгілі бір мөлшерден аспайтын залалды өтеуден Сақтанушыны босату. Сақтандыру шартында шартты немесе шартсыз франшизалар белгіленуі мүмкін.
- 4.2. Шартты франшиза кезінде Сақтандырушы франшизаның белгіленген мөлшерінен аспайтын залалды өтеуден босатылады, алайда оның мөлшері осы сомадан асатын болса, онда залалды толығымен өтейді. Шартсыз франшиза кезінде залал барлық жағдайларда белгіленген соманы шегеру арқылы өтеледі.
- 4.3. Қолданылатын франшизаның түрі мен мөлшері сақтандыру шартында белгіленеді.
- 4.4. Тараптардың келісімі бойынша франшиза мөлшері сақтандыру сомасының пайызымен немесе қатты ақшалай сомада, сондай-ақ залал сомасының пайызында белгіленеді.
- 4.5. Франшиза бір сақтандыру жағдайы үшін немесе сақтандырылған тәуекел әрқайсысы үшін белгіленуі мүмкін. Егер бірнеше сақтандыру жағдайлары немесе тәуекелдер орын алса, франшиза сомасы олардың әрқайсысы бойынша залал сомасын есептеу кезінде ескеріледі.

5. САҚТАНДЫРУ СЫЙЛЫҚАҚЫСЫ

- 5.1. Сақтандыру сыйлықақысы-сақтандыру Шартында белгіленген мөлшерде Сақтанушыға сақтандыру төлемдерін жүргізу міндеттемелерін Сақтандырушы қабылдауынан Сақтанушы Сақтандырушыға төлеуге міндетті ақша сомасы.
- 5.2. Сақтандыру сыйлықақысының мөлшері теміржол көлігінің сипаттамаларына, шарттарына және оны пайдалану ерекшеліктері, таңдалған тәуекелдер тізбесі, сақтандыру мерзімі, сондай-ақ сақтандыру жағдайының туындау ықтималдығына және ықтимал залалдың шамасына әсер ететін өзге де факторлар Сақтандырушының тарифтік саясатына сәйкес есептеледі.
- 5.3. Тарифтік мөлшерлеме сақтандыру сомасынан пайыздық мәнде анықталады және сақтандыру шартында тіркеледі.

- 5.4. Сақтандыру сыйлықақысының мөлшері сақтандыру сомасын тарифтік ставкаға көбейту арқылы есептеледі және ақшалай түрде анықталады.
- 5.5. Сақтандыру сыйлықақысын төлеу тәртібі сақтандыру шартында айқындалады.
- 5.6. Егер сақтандыру шартында өзгесі көзделмесе (өзге жағдайлар туралы Тараптар арасында жазбаша шарт болмаған кезде) Сақтанушы сақтандыру шартында белгіленген мерзімде сақтандыру сыйлықақысын (кезекті сақтандыру жарнасын) уақтылы төлемеген жағдайда Сақтандырушының келесі құқықтары бар:
 - 1) сақтандыру сыйлықақысы (кезекті сақтандыру жарнасы) төленбеген күннен бастап сақтандыру Шартын біржақты тәртіппен бұзу;
 - 2) егер сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиға енгізілуі кешіктірілген сақтандыру сыйлықақысы (кезекті сақтандыру жарнасы) төленгенге дейін орын алса, сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тартады.
- 5.7. Сақтандыру сыйлықақысын төлеу күні Сақтандырушының банк шотына немесе кассасына қаражат түскен күн болып есептеледі.

6. САҚТАНДЫРУ СЫЙЛЫҚАҚЫСЫН ТӨЛЕУ ТӘРТІБІ

- 6.1. Сақтандыру сыйлықақысы Сақтандырушының кассасына қолма қол ақшамен немесе Сақтандырушының банктік шотына қолма-қол ақшасыз аудару арқылы төлене алады.
- 6.2. Сақтандыру Шартын 1 жылға жасаған кезде Сақтандырушымен келісім бойынша Сақтанушыға сақтандыру сыйлықақысын бөліп төлеу мүмкіндігі берілуі мүмкін. Сақтандыру жарналарының мөлшері және оларды төлеу мерзімі сақтандыру шартымен айқындалады.
- 6.3. Егер сақтандыру Шартында сақтандыру сыйлықақысын бөліп төлеу көзделсе, шартта, шартты мерзімінен бұрын бұзуды қоса алғанда, кезекті сақтандыру жарналарын белгіленген мерзімдерде төлемедің салдары айқындалуы мүмкін.
- 6.4. Сақтанушы, егер сақтандыру шартында өзгесі белгіленбесе, егер кезекті немесе соңғы сақтандыру жарнасын төлегенге дейін сақтандыру жағдайы орын алса, сақтандыру сыйлықақысын бөліп төлеу құқығынан айырылады. Бұл жағдайда Сақтанушы сақтандыру сыйлықақысының қалған бөлігін мерзімінен бұрын төлеуі керек. Сақтанушының Сақтандырушымен түпкілікті есеп айырысуына дейін осы сақтандыру Шарты бойынша сақтандыру төлемдері жүзеге асырылмайды.

7. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫ

- 7.1. Сақтандыру жағдайы - оқиға орын алған жағдайда осы Ережелерге сәйкес Сақтандырушы сақтандырылған көлікті айдап әкету, ұрлауды қоса алғанда, бүлінгені, жойылғаны немесе жоғалғаны үшін сақтандыру төлемін жүргізуге міндетті.
- 7.2. Сақтандырушы сақтандырылған теміржол көлігіне келтірілген және келесі тәуекелдердің бірінен туындаған залалды өтеу бойынша сақтандыру қорғанысын ұсынады :
 - 7.2.1. кездейсоқ сыртқы соққы әсер ету;
 - 7.2.2. өрт немесе өздігінен жану (электр жабдығы элементтерінің тұйықталу салдарынан келтірілген залалды қоспағанда).
 - 7.2.3. адамдар қаза тапқан немесе жараланған, өзге де көлік құралдары, құрылыстар, жүктер бүлінген не өзге де материалдық залал келтірілген теміржол көлігінің және оның қатысуымен жүретін қозғалыстар процесте туындаған оқиға деп түсінілетін көлік оқиғасы;
 - 7.2.4. теміржол көлігін айдап әкету немесе ұрлау. **Айдап кету деп** теміржол көлігін кінәлі адамның өз пайдасына немесе басқа адамдардың пайдасына жеке пайда табу мақсатында немесе оның меншік иесіне немесе өзге де иесіне зиян келтірген басқа да пайдакүнемдік мақсатта жасаған құқыққа қайшы өтеусіз алып қою және/немесе пайдалану түсініледі. Айдап кету деп ұрлау мақсатсыз сақтандырылған теміржол көлігін заңсыз иемдену түсініледі.
 - 7.2.5. егер сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, табиғи апаттар.
 - 7.2.6. үшінші тұлғалардың құқыққа қайшы әрекеттері (ұрлау немесе ұрлауды қоспағанда).
- 7.3. Сақтанушы қосымша сыйлықақы үшін сақтандырушымен келісім бойынша келесілер нәтижесінде болған зақымдану, жоғалту және/немесе жою тәуекелдерінен теміржол көлігін сақтандыруға құқылы:
 - 7.3.1. жөндеуден кейін теміржол көлігін сыннан өткізу;
 - 7.3.2. үйрету мақсатында жүргізу;
 - 7.3.3. жаңа конструкцияларды сынау, сондай-ақ басқа да арнайы рұқсат қажет етілген сынақтар өткізу,

демонстрациялық сапарлар жүргізу.

8. ТӘУЕКЕЛ ДӘРЕЖЕСІНІҢ ӨЗГЕРУІ

- 8.1. Сақтандыру шартын жасасқаннан кейін Сақтанушының тәуекел дәрежесінің жоғарылауына әкелетін қандай бір әрекет жасауға немесе оған жол беруге құқығы жоқ.
- 8.2. Егер оған тәуекел дәрежесінің едәуір өсуіне алып келетін жағдайлар туралы белгілі болса, ол дереу, бірақ үш жұмыс күнінен кешіктірмей сақтандырушыға бұл туралы жазбаша хабарлауға міндетті.
- 8.3. Тәуекел дәрежесінің жоғарылауы болған немесе болмағанына қарамастан, Сақтандырушы сақтандыру шартының қолданылу мерзімі ішінде сақтандырылған теміржол көлігінің жай-күйі мен құнын, сондай-ақ Сақтанушы оған хабарлаған мәліметтердің дұрыстығын тексеруге құқылы.
- 8.4. Сақтанушы дереу, бірақ оған белгілі болғаннан кейін үш жұмыс күнінен кешіктірмей, Сақтандырушыға сақтандыруға қабылданған тәуекелдердің барлық елеулі өзгерістері туралы жазбаша хабарлау міндетті, мысалы: теміржол көлігін жалға немесе кепілге беру, лизинг, сақтандырылған мүлікті басқа тұлғаға беру.
- 8.5. Теміржол көлігі меншікке немесе басқа тұлғаға пайдалануға ауысқан жағдайда, Сақтандырушының сақтандыру шартының қолданылуын тоқтатуға құқығы бар.
- 8.6. Тәуекел дәрежесі жоғарылаған жағдайда сақтандырушы сақтандыру Шарттың талаптарына, тәуекел дәрежесіне сәйкес келетін өзгерістер енгізуді немесе сақтандыру шартының қолданылуын тоқтатуды талап етуге құқылы. Егер тәуекел дәрежесі Сақтанушының еркінен тыс және іс-әрекетіне еш байланыссыз жоғарыласса, Сақтандырушы соңғысына бұл туралы мәлім болатын күннен бастап бір ай ішінде Шартты бұзуы мүмкін. Сақтандыру шарты осындай бұзу күшіне енген күнге дейін 1 ай бұрын сақтанушыға жіберілетін жазбаша хабарлама арқылы бұзылады.

9. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЛАРЫНА ЖАТҚЫЗЫЛМАЙТЫН НЕГІЗДЕР САҚТАНДЫРУДЫ ШЕКТЕУ

- 9.1. Келесілер нәтижесінде теміржол көлігіне келтірілген залалдар үшін оқиғалар сақтандыру жағдайы болып танылмайды және сақтандыру төлемдері жүзеге асырылмайды:
 - 9.1.1. Сақтанушының теміржол көлігін мемлекеттік тіркеу туралы куәлік, теміржол көлігінің пайдалануға жарамдылығы туралы куәлік және жолдардағы қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін мемлекеттік және ведомстволық басқару органдары талап ететін басқа да жарамды құжаттары жоқ темір жол көлігін пайдалануы;
 - 9.1.2. Сақтанушының темір жол көлігін күтіп-ұстау, күзету, жөндеу және техникалық пайдалану жөніндегі нормативтік құжаттарда белгіленген талаптарды бұзуы;
 - 9.1.3. сақтанушының немесе пайда алушының сақтандыру жағдайының туындауына бағытталған не оның басталуына ықпал ететін (қажетті қорғаныс немесе аса қажеттілік жағдайында және басқа да ерекше жағдайларда жасалған іс-қимылдарды қоспағанда) қасақана іс-әрекеттеріне, сондай-ақ сақтанушының немесе оның өкілінің іс-әрекеттерінде өрескел абайсыздықтан туындауы;
 - 9.1.4. Сақтанушының және (немесе) пайда алушының заңнамалық актілерінде қасақана қылмыс ретінде немесе әкімшілік құқық бұзушылықтар ретінде заң актілерінде белгіленген Сақтанушының, Сақтандырылушының және (немесе) пайда алушының әрекеттері;
 - 9.1.5. Сақтанушының немесе Сақтанушымен еңбек және /немесе шарттық қатынастарында тұрған адамдардың құқыққа қарсы іс-қимылдары, сондай-ақ аталған адамдардың алкогольді, есірткі құралдарын немесе басқа да мас ететін заттарды пайдаланудан немесе дәрілік препараттарды медициналық емес мақсаттарда қолданудан туындаған кез келген нысандағы мас күйіндегі іс-әрекеттерін;
 - 9.1.6. сақтанушының темір жол көлігін сақтандыру шартымен көзделмеген мақсаттарда немесе ол белгілеген осы теміржол көлігін пайдалану аумағынан тыс жерде (егер бұл форс-мажорлық мән-жайлардан туындамаса) пайдалану;
 - 9.1.7. тиісті құқығы жоқ тұлға теміржол көлігін пайдаланса, не осындай сыныптағы теміржол көлігін пайдалануға рұқсаты жоқ тұлға пайдаланса;
 - 9.1.8. теміржол көлігінің декларацияланған жүк көтергіштігінен тыс жолаушылар мен жүктерді тасымалдау;
 - 9.1.9. кез-келген әскери іс-қимыл немесе әскери іс-шаралар және олардың салдары, зақымдануы немесе теміржол көлігін зымырандармен, снарядтармен, бомбалармен, басқа зеңбіректермен,

соғыс және жауынгерлік құралдармен операциялар, қарақшылық әрекеттер, теміржол көлігін күштеп айдап әкету және басып алу, сондай-ақ азаматтық соғыс, халық толқулары, көтерілістер, көтерілістер, жаппай тәртіпсіздіктер мен ереуілдер, сондай-ақ терроризм актілері салдарынан жою;

- 9.1.10. мемлекеттік органдар мен жеке ұйымдардың өкімі бойынша темір жол көлігін алып қою, тәркілеу, ұлттандыру, реквизициялау, қамауға алу, жою немесе бүлдіру;
- 9.1.11. ядролық реакция, ядролық сәулелену немесе радиоактивті ластану;
- 9.1.12. сақтандыру жағдайының басталуына байланысты емес (тежегіштердің, қозғалтқыштың, электр жабдығының элементтерінің және т. б. істен шығуы) теміржол көлігін пайдалануға байланысты жекелеген тораптар мен бөлшектердің істен шығуы;
- 9.1.13. теміржол көлігінің техникалық ақаулары.
- 9.1.14. сақтанушының сақтандырушыға сақтандыру объектісі (сақтандырылған мүлік), сақтандыру тәуекелі, сақтандыру жағдайының басталу мән-жайлары және оның туындаған нәтижемен (салдармен) байланысы туралы көрінеу жалған мәліметтерді хабарлауы;
- 9.1.15. Сақтанушының сақтандыру жағдайынан шығынды азайту жөнінде шараларды қасақана қабылдамауы;
- 9.1.16. сақтанушының сақтандырушыға сақтандыру жағдайының басталу мән жайларын тергеуге және келтірілген залалдың мөлшерін анықтауға кедергі келтіруі;
- 9.1.17. Сақтандырушының осы Ережелерде және сақтандыру шартында белгіленген тәртіппен және мерзімдерде сақтандыру жағдайының басталғаны туралы хабарламауы;
- 9.1.18. сақтанушының сақтандыру жағдайының басталуына жауапты тұлғаға өзінің талап ету құқығынан бас тартуы, сондай-ақ сақтандырушыға кері талап ету құқығын сақтандырушыға өту үшін қажетті құжаттарды беруден бас тартуы.
- 9.2. Сақтандыру қорғанысы мыналарға қолданылмайды:
- 9.2.1. Сақтанушының сақтандырылған көлікке жатпайтын мүлкі, сонымен бірге, Сақтанушымен еңбек немесе шарттық қатынастарда тұратын тұлғалар;
- 9.2.2. Сақтанушының темір жол көлігінде тасымалданатын кәсіптік немесе коммерциялық қызметіне байланысты мүлік, сондай-ақ зауыттық жиынтыққа кірмейтін көлік құралының кез келген керек-жарақтары мен керек-жарақтары;
- 9.2.3. жолаушылардың, жүк жөнелтушілердің, жүк қабылдаушылардың, алушылардың жол жүктері, жүктері, артпа қол жүктері және/немесе өзге де мүлкі.
- 9.3. Сақтандыру моральдық зиянды, жоғалған пайданы, шығындарды (айыппұлдарды), тұрақсыздық айыбы) сақтанушының/үшінші тұлғалардың, теміржол көлігінің тауарлық түрінің жоғалуы.
- 9.4. темір жол көлігінің шартта белгіленген географиялық шектен тыс болуы (сақтандыру аумағынан тыс).
- 9.5. Өндірістің арнайы технологиялық үрдісі салдарынан немесе өнеркәсіптік қондырғылар мен агрегаттардың жұмысы, сондай-ақ өңдеу заттарды отпен, жылумен немесе өзге де термиялық (жылулық) әсермен мақсатында оларды қайта өңдеу, басқа да сапалық сипаттамаларын өзгерту шаралары нәтижесінде жану.
- 9.6. Теміржол көлігіндегі электр жабдықтарындағы электр желілерінің қысқа тұйықталуы.
- 9.7. Біртіндеп жұмыс істейтін себептер, соның ішінде, бірақ онымен шектелмейді, тозу, тот, тат басу, көгеру, шіру, дымқыл немесе құрғақ шірік, біртіндеп нашарлау, жасырын ақаулар, туа біткен ақаулар, баяу дамып келе жатқан деформация немесе бұрмалау, жәндіктердің қалдықтары, кез келген түрдегі паразиттер/микробтардың әрекеттері және кеміргіштер әсері.
- 9.8. Жобадағы (дизайндағы), ерекшеліктердегі, өндірістегі, материалдардағы қателіктер мен теріс есептеулер.
- 9.9. Сақтанушының, сақтандырушының немесе олардың жұмысшыларының қасақана ниеті немесе өрескел абайсыздығы, егер сақтандыру объектісі қараусыз қалса немесе сақтанушының немесе Сақтанушының немқұрайдылығының басқа жағдайлары нәтижесінде үшінші тұлға жасаған ұрлыққа байланысты.
- 9.10. Сот шығындары.
- 9.11. Осы сақтандыру Ережелерінің, сақтандыру шартының талаптарын, сондай-ақ Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнама талаптарын сақтамау Сақтанушыға сақтандыру төлемдерін жүргізуден бас тартуға әкеп соғады. Сақтандырушыны сақтандыру төлемін жүргізуден босату, бір мезгілде Сақтандырушыны Пайда алушыға сақтандыру төлемін жүзеге асырудан босатады. Бұл жағдайда жәбірленушіге келтірілген зиянды өтеу үшін жауапкершілік Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында көзделген тәртіппен тікелей зиян

келтірушіге жүктеледі.

10. ШАРТТЫҢ ҚОЛДАНЫЛУ МЕРЗІМІ МЕН ОРНЫ

- 10.1. Сақтандыру шарты сақтандыру сыйлықақысы төленген күннен кейінгі күннен бастап күшіне енеді, сақтандырушы шартсыз франшиза қолданады. Бұл ретте сақтандыру сыйлықақысын төлеу Сақтандырушының күні банк шотына немесе кассасына қаражат түскен күн болып есептеледі.
- 10.2. Егер сақтандыру Шартында өзгесі көзделмесе, сақтандыру Шарты Қазақстан Республикасының аумағында әрекет етеді.
- 10.3. Сақтандыру Шарты әрекет ету күші сақтандыру Шарт қолданысының соңғы күні тоқтатылады.
- 10.4. Тараптардың бірі бұл туралы сақтандыру шарты тоқтатылған және сақтандыру сыйлықақысы төленген күнге дейін күнтізбелік 30 (отыз) күн бұрын хабарлаған жағдайда, Тараптардың өзара келісімімен сақтандыру Шарты келесі мерзімге ұзартылады.

11. САҚТАНДЫРУ ШАРТЫН ЖАСАСУ ТӘРТІБІ

- 11.1. Сақтандыру шарты Тараптардың бір құжат-сақтандыру шартын жасау арқылы жазбаша нысанда жасалады.
- 11.2. Электрондық нысанда келесі жолмен жасалады:
 - 11.2.1. Сақтандырушының автоматтандырылған ақпараттық жүйесінде шартты ресімдеуді қоса алғанда, сақтандырушы біржақты тәртіппен әзірлеген сақтандыру қағидаларында көзделген сақтандырудың үлгілік шарттарына сақтанушының қосылуы (бұл тармақ компанияның басқару органының ерекше өкіміне дейін қолданылмайды).
- 11.3. Сақтандыру Шарты Сақтанушы толтырған Сауалнама, темір жол көлігіне тіркеу құжаттарын, темір жол көлігін тексеру актісін және сақтанушының темір жол көлігіне заттық құқығын растайтын құжаттар (меншік, шаруашылық жүргізу, жедел басқару құқығы) негізінде жасалады. Сауалнамада теміржол көлігі туралы барлық қажетті мәліметтер болуы керек. Сақтанушы сақтандыруға қабылданатын теміржол көлігіне қатысты тәуекел дәрежесін айқындау мақсатында сақтандырушы қойған барлық сұрақтарға жауап беруге міндетті. Сақтанушының сауалнамасы және теміржол көлігін тексеру актісі сақтандыру шартының ажырамас бөлігі болып табылады. Сақтанушы сауалнамада жалған мәліметтерді көрсеткен кезде сақтандырушы сақтандыру жағдайы басталған кезде сақтанушыға сақтандыру төлемінен бас тартуға құқылы.
- 11.4. Сақтандырушы сақтанушыға сауалнамада көрсетілмеген қосымша мәліметтер беру туралы жазбаша сұрау салуға құқылы.
- 11.5. Сақтандыру шартын жасасу, сақтандыру шарттарын өзгерту кезінде сақтанушы теміржол көлігін тексеруге тапсыруға міндетті. Сақтандыру шартын жасасу кезінде зақымдануы бар теміржол көлігінің бөлшектері (тораптар, агрегаттар) үшін сақтандырушы жауапкершілік көтермейді.
- 11.6. Сақтанушы сақтандырушыға өзіне белгілі болғандар туралы сақтандыру шартын жасасу кезінде сақтандырушыға хабарланған мән-жайлардағы елеулі өзгерістер, егер бұл өзгерістер сақтандыру тәуекелінің ұлғаюына елеулі әсер етуі мүмкін болса дереу хабарлауға міндетті. Сақтандыру тәуекелінің ұлғаюына әкеп соғатын мән-жайлар туралы хабардар етілген сақтандырушы сақтандыру шартының талаптарын өзгертуді немесе тәуекелдің ұлғаюына пропорционалды түрде қосымша сақтандыру сыйлықақысын төлеуді талап етуге құқылы. Егер сақтанушы (немесе пайда алушы) сақтандыру шартының талаптарын өзгертуге немесе сақтандыру сыйлықақысын қосымша төлеуге қарсылық білдірсе, сақтандыру шарты тәуекел өскен сәттен бастап тоқтатылады.
- 11.7. Қағаз нысанда ресімделген сақтандыру шарты жоғалған жағдайда сақтандырушы сақтанушының жазбаша өтініші негізінде оған сақтандыру шартының телнұсқасын беруге міндетті. Сақтанушының сұрау салуы бойынша электрондық нысанда ресімделген сақтандыру шарты сақтанушыға сақтандыру шартын жасасу кезінде көрсеткен Сақтанушының электрондық пошта мекенжайына қайта жіберілуі мүмкін.
- 11.8. Сақтандыру шарты сақтандыру сыйлықақысы төленген күннен кейінгі күннен бастап күшіне енеді. Бұл ретте сақтандыру сыйлықақысын төлеу Сақтандырушының күні банк шотына немесе кассасына қаражат түскен күн болып есептеледі. Егер сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, сақтандыру қорғанысы сақтандыру сыйлықақысы немесе сақтандыру жарнасы төленген күннен кейінгі күннен бастап қолданылады.

- 11.9. Тараптар келіскен сақтандыру шартына кез келген өзгерістер немесе толықтырулар шарт күшіне енгеннен кейін жеке қосымша келісіммен ресімделеді және Сақтанушының жазбаша өтініші негізінде тараптар қол қояды.

12. ТАРАПТАРДЫҢ ҚҰҚЫҚТАРЫ МЕН МІНДЕТТЕРІ

12.1. Сақтанушының құқықтары:

- 12.1.1. сақтандыру жағдайы басталған кезде сақтандыру төлемін алу;
- 12.1.2. сақтандырушыдан сақтандырудың барлық шарттарын түсіндіруді талап ету;
- 12.1.3. Сақтандырушының келісімімен сақтандыру шартының талаптарын өзгерту;
- 12.1.4. Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына қайшы келмейтін өзге де әрекеттер жасау.

12.2. Сақтандырушының құқықтары:

- 12.2.1. Сақтанушы ұсынған құжаттар мен ақпараттың дұрыстығын тексеру, сондай ақ осы Ережелердің талаптарын және сақтандыру Шартын орындау;
- 12.2.2. қажет болған жағдайда сақтандыру жағдайының басталу фактісін, себептерін, мән-жайларын және келтірілген залалдың мөлшерін растайтын тиісті құжаттар мен ақпаратты қамтамасыз ету туралы сауалдарды құзыретті органдарға жолдау;
- 12.2.3. сақтанушыдан сақтандыру жағдайының басталу фактісін куәландыратын, сондай-ақ залалдың мөлшерін растайтын құжаттарды ұсынуды талап ету;
- 12.2.4. сақтандыру жағдайының себептері мен жағдайларын өз бетінше анықтау;
- 12.2.5. зақымдалған теміржол көлігін тексеру немесе тексеру, сондай-ақ залалдың себептері мен мөлшерін анықтау бойынша өзге де әрекеттерді жүзеге асыру;
- 12.2.6. сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тарту немесе оның мөлшерін азайту, осы сақтандыру қағидаларына және Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкес сақтанушы ұсынған деректер мен құжаттар негізінде төлемді кейінге қалдыру;
- 12.2.7. сақтандыру төлемі жүзеге асырылғаннан кейін тексеру үшін сақтанушының қалпына келтірілген теміржол көлігін көрсетуін талап ету. Сақтанушы осы талапты орындаудан бас тартқан жағдайда, сақтандырушы теміржол көлігінің тораптары мен бөлшектеріне осындай кейінгі зақым келгені үшін жауап бермейді;
- 12.2.8. Сақтанушының келісімімен Сақтанушының атынан және оның тапсырмасы бойынша сотта істерді жүргізуді өзіне қабылдау;
- 12.2.9. осы Ережелерге және Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкес сақтандыру шартын мерзімінен бұрын бұзуды талап ету;
- 12.2.10. Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына қайшы келмейтін өзге де іс-әрекеттер жасауға құқылы.
- 12.2.11. сақтандыру жағдайының басталу фактісін және осы Ережелердің 13-тарауында баяндалған залал мөлшерін растайтын құжаттар ұсынылмаған жағдайда сақтандырушыға сақтандыру жағдайының басталғаны туралы өтініш берілген кезден бастап 90 күнтізбелік күн өткен соң сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тартуға құқылы.

12.3. Сақтанушы міндеттері:

- 12.3.1. сақтандыру шартында белгіленген мөлшерде, тәртіппен және мерзімдерде сақтандыру сыйлықақысын/сақтандыру жарналарын уақтылы төлеуге;
- 12.3.2. осы Ережелердің және сақтандыру шартының талаптарын сақтауға;
- 12.3.3. Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген жағдайларды қоспағанда, сақтандырушымен қарым-қатынаста құпиялылықты қамтамасыз етуге, сақтандырушы сақтандыру шарттары бойынша ұсынған мәліметтерді жария етпеуге;
- 12.3.4. сақтандырылған теміржол көлігіне қатысты әрекет ететін басқа сақтандыру шарттардың әрекеттері туралы хабарлауға;
- 12.3.5. сақтандыру шартын жасасу кезінде сақтандырушыға сақтандыру тәуекелін бағалау үшін маңызы бар өзіне мәлім барлық мән-жайлар туралы хабарлау;
- 12.3.6. сақтандырушыға сақтандыру тәуекелінің жай-күйі туралы хабарлау;
- 12.3.7. сақтандыру жағдайынан шығынды азайту шараларын қабылдау;
- 12.3.8. сақтандырушыға бүлінген теміржол көлігін жөндеуге дейін немесе соңғысына заттық құқығынан бас тартқанға дейін ұсынуға;
- 12.3.9. сақтандыру төлемін алған кезде темір жол көлігі ұрланған, ұрланған немесе жойылған жағдайда сақтандырушыға темір жол көлігіне қатысы бар барлық құжаттардың түпнұсқаларын беруге;
- 12.3.10. Егер сақтанушыға сақтандыру төлемін жүзеге асырғаннан кейін ұрланған темір жол көлігі

қайтарылса не залалды оны келтіруші өтесе, осы темір жол көлігін жөндеуге (қалпына келтіруге) арналған шығыстарды шегергенде, алынған сақтандыру төлемін сақтандырушыға қайтаруға;

- 12.3.11. егер Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында көзделген талап қоюдың ескіру мерзімдері ішінде Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасы немесе осы сақтандыру ережелері бойынша сақтанушыны немесе пайда алушыны сақтандыру төлемін алу құқығынан толық немесе ішінара айыратын мән-жай анықталса, алынған сақтандыру төлемін сақтандырушыға толық көлемде немесе ішінара бір ай ішінде қайтаруға;
- 12.3.12. егер сақтандыру шартында өзгеше көрсетілмесе, сақтандыру жағдайының басталуын, сондай-ақ келтірілген залалды дәлелдеу ауыртпалығын көтеруге, оның ішінде сараптама жүргізу, сарапшылардың оқиға орнына баруы, мамандарды тарту және консультациялар беру, қажетті құжаттарды жинау және т. б. бойынша шығыстарды көтеруге;
- 12.3.13. шарт жасалған кезде және қолданылу кезеңінде сақтандырушыға осы сақтандыру объектісіне қатысты ұқсас тәуекелдер бойынша қолданыстағы / жасалатын барлық сақтандыру шарттары туралы хабарлауға;
- 12.3.14. сақтандыру жағдайының басталуына жауапты тұлғаға талап ету құқығын сақтандырушыға көшуді қамтамасыз ету;
- 12.3.15. сақтандыру шартында және Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында көзделген басқа да әрекеттерді жасауға құқылы.
- 12.4. **Сақтандырушы міндеттері:**
- 12.4.1. Сақтанушыны сақтандыру Ережелерімен таныстыру;
- 12.4.2. осы Ережелердің, сақтандыру шартының талаптарын сақтау
- 12.4.3. сақтандыру шартында белгіленген мөлшерде, тәртіппен және мерзімдерде сақтандыру төлемін жүзеге асыруға немесе сақтанушыға осы Ережелер мен сақтандыру шартының талаптарына сәйкес сақтандыру төлемін жүзеге асырудан жазбаша дәлелді бас тартуды жіберуге;
- 12.4.4. Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген жағдайларды қоспағанда, Сақтанушымен қарым-қатынаста құпиялылықты қамтамасыз етуге, ол және оның мүлдіктік жағдайы туралы мәліметтерді жария етпеуге;
- 12.4.5. сақтанушыға сақтандыру жағдайы кезінде шығындарды азайту үшін жұмсаған шығыстарын (құжатпен расталған) өтеуге;
- 12.4.6. сақтандыру құпиясын қамтамасыз етуге;
- 12.4.7. сақтандыру шартында, сақтандыру ережелерінде және Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында көзделген басқа да әрекеттерді жасауға құқылы.
- 12.4.8. сақтандырушыға сақтандыру жағдайы басталуы туралы өтініш берілген сәттен бастап 60 күнтізбелік күн өткен соң Сақтандырушыға құжат тапсыру қажеттілігі туралы ескертумен бірге, Сақтанушыға\Пайда алушыға электрондық пошта мекенжайына (өтінішті көрсетілген мекенжайына қолма қол) хат бағыштау әдіспен тиісті түрде хабарлайды.

13. **САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙ БАСТАЛҒАНЫН ЖӘНЕ ЗАЛАЛ МӨЛШЕРІН РАСТАЙТЫН ҚҰЖАТТАРДЫҢ ТІЗБЕСІ**

- 13.1. Сақтандыру жағдайы басталған кезде сақтандыру төлемі туралы мәселені қарау үшін, Сақтанушы сақтандырушыға келесі құжаттарды ұсынуға міндетті:
- 13.1.1. сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиғаның басталуы туралы жазбаша өтініш;
- 13.1.2. себептерін көрсете отырып, сақтандыру жағдайының басталу фактісі бойынша түсіндірме;
- 13.1.3. сақтандыру жағдайының басталуына кінәлі тұлғалар (егер олар анықталса және берілген болса);
- 13.1.4. темір жол көлігіне тіркеу құжаттары;
- 13.1.5. темір жол көлігін басқару құқығын, сондай-ақ сақтандыру жағдайы басталған сәтте темір жол көлігін басқарған адамның жеке басын куәландыратын құжаттар (егер сақтандыру жағдайы оның қатысуымен болған болса);
- 13.1.6. тиісті лицензиясы бар Сақтандырушы ұсынған тәуелсіз сарапшы жүргізген сараптамалық бағалау актісі;
- 13.1.7. құзыретті органдардың тиісті құжаттарының түпнұсқалары немесе уәкілетті адамдар куәландырған көшірмелері (ішкі істер органдарының, прокуратура, тергеу, анықтау органдарының; сот органдарының; өртке қарсы қызмет органдарының; медициналық мекемелердің құжаттары және т. б.);
- 13.1.8. сақтандырушының келтірілген залал үшін жауапты адамға регрессиялық талап ету құқығын

- жүзеге асыруы үшін қажетті құжаттар.
- 13.2. Теміржол көлігін айдап әкету немесе ұрлау кезінде Сақтанушы келесі құжаттарды ұсынуға міндетті:
- 13.2.1. темір жол көлігіне тіркеу құжаттарының түпнұсқалары;
- 13.2.2. Сақтанушының ішкі істер органдарына темір жол көлігін ұрлау немесе ұрлау туралы жазбаша өтінішінің көшірмесі;
- 13.2.3. құзыретті органдардың құжаттарының түпнұсқалары немесе уәкілетті адамдар куәландырған көшірмелері (қылмыстық іс қозғау, кінәлі адамдарды анықтау туралы анықтама және т. б.);
- 13.2.4. Сақтанушының теміржол көлігінен мүлік ретінде сақтандырушының пайдасына бас тарту туралы жазбаша өтініші.
- 13.3. Сақтанушы теміржол көлігінің сақталуы мүдделілікті, сақтандыру жағдайының басталуы және келтірілген залалдардың мөлшерін растайтын өзге де дәлелдемелерді ұсынуға құқылы.
- 13.4. Егер ұсынылған құжаттар мен мәліметтерде, сақтандыру төлемі туралы шешім қабылдау үшін, оның ішінде сақтандыру шарты бойынша өтелуге жататын келтірілген зиянның мөлшерін айқындау үшін, зиян келтіруге әкеп соққан сақтандыру оқиғасының сипатын, себептері мен мән-жайларын белгілеу үшін, сақтандырушының зиян келтірген адамға (зиян келтіруге жауапты) талап ету құқығын іске асыруы үшін қажетті ақпарат болмаса, сондай-ақ қарама қайшы мәліметтер берілген болса, Сақтандырушының Сақтанушыға/Пайда алушыға сақтандыру төлемі /сақтандыру төлемінен бас тарту туралы негізделген шешім қабылдау үшін қажетті ақпаратты сұрату себептерін түсіндіре отырып, дәлелді хат жіберу арқылы қосымша ақпарат сұрату құқығы бар.

14. САҚТАНДЫРУ ТӨЛЕМДЕРІН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ ТӘРТІБІ МЕН ШАРТТАРЫ.

- 14.1. Сақтандыру төлемі нақты залал мөлшерінде , бірақ сақтандырудан жоғары емес сомада жүзеге асырылады.
- 14.2. Залалдың мөлшерін сақтандыру жағдайы басталғанға дейін орын алған есептелген амортизацияны (тозуды) шегергендегі бүлінген теміржол көлігін қалпына келтіру құнын есептеу негізінде сақтандырушы ұсынған тиісті лицензия сақтандырушы не тәуелсіз сарапшы айқындайды.
- 14.3. Егер сақтандыру сомасы сақтандыру шартын жасасу күнгі теміржол көлігінің нақты құнынан аз болса , сақтандыру төлемі сақтандыру сомасының сақтандыру шартын жасасу күніндегі теміржол көлігінің нақты құнына қатынасына барабар жүргізіледі. Егер сақтандыру сомасы шарт жасалған күнгі теміржол көлігінің нақты құнынан асып кетсе, сақтандыру шарт жасалған күнгі теміржол көлігінің нақты құнынан асатын бөлігінде жарамсыз болып табылады.
- 14.4. Темір жол көлігінің толық жойылуы кезінде (тәуелсіз көліктің жойылуы тиісті лицензиясы бар сақтандырушы ұсынған сарапшы қалпына келтірудің орынсыздығын анықтайды жөндеу; және құны жөндеу жұмыстары 60%-тан асады жарамды құны сақтандырушының сақтанушыға 14.3-тармақты ескере отырып төлеуге құқығы бар. осы Шарттың:
- 1) сақтанушы сақтандырушыға одан әрі пайдалануға жарамды қалдықтарды берген жағдайда, бүлінген теміржол көлігінің нақты құны, бірақ сақтандыру сомасынан және франшиза туралы шарттардан аспайды. Меншік құқығын және/немесе мүлікті/жарамды қалдықтарды беруге байланысты барлық шығыстар сақтандырумен жабылмайды. Сақтандыру төлемі жүзеге асырылғаннан кейін мүлікке меншік құқығы сақтандырушыға өтеді және Шарттың қолданылуы тоқтатылады;
 - 2) бүлінген теміржол көлігінің нақты құны, бірақ одан әрі пайдалануға жарамды қалдықтардың құнын шегергендегі сақтандыру жағдайы мен франшиза туралы шарттар басталған күнгі сақтандыру сомасынан аспайды.
- 14.5. Тәуекел бойынша сақтандыру төлемін жүзеге асыру кезінде айдап кету немесе ұрлау сақтандыру төлемі айдап кету немесе ұрлау күніндегі теміржол көлігінің нақты құнына сүйене отырып айқындалады, бұл ретте Сақтанушы темір жол көлігіне құқығынан ол табылған жағдайда сақтандырушының пайдасына бас тартады.
- 14.6. Сақтандыру төлемі үшінші тұлғалардан келтірілген залалды өтеу тәртібімен алынған сомалар шегеріле отырып жүргізіледі.
- 14.7. Сақтанушының сақтандыру жағдайы басталғаннан кейін қалған жағдайдан, бүлінген болса да мүліктен бас тартуға құқығы жоқ.
- 14.8. Сақтандыру төлемі сақтандыру төлемінің сомасы шегінде заттай нысандағы залалды өтеумен ауыстырылуы мүмкін.

- 14.9. Сақтандырушы сақтандыру төлемін жүзеге асыру туралы шешім қабылдайды және жүзеге асырады немесе сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тарту туралы шешім қабылдайды және сақтанушыға дәлелді жазбаша бас тартуды келесі мерзімдерде жібереді:
- сақтанушы барлық қажетті құжаттарды ұсынған күннен бастап 30 (отыз) жұмыс күні ішінде айдап кету немесе ұрлау кезінде. Егер уәкілетті органдардан қосымша ақпарат алу және/немесе Сақтандырушының сақтандыру жағдайына байланысты мән-жайларды анықтауы бойынша іс-шаралар жүргізу талап етілсе, сақтандырушы бұл туралы сақтанушыға хабарлау арқылы бұл мерзімді үш айға ұзарта алады.
 - барлық басқа тәуекелдер бойынша сақтанушы барлық қажетті құжаттарды ұсынған күннен бастап 15 (он бес) жұмыс күні ішінде.
- 14.10. Сақтандыру төлемі жүзеге асырылғаннан кейін сақтандырушы жүзеге асырылған сақтандыру төлемінің мөлшеріне азайтылған сақтандыру сомасы шегінде жауапкершілікті жалғастырады.
- 14.11. Сақтандырушының келесі жағдайда сақтандыру төлемін жүзеге асыруды кейінге қалдыруға құқығы бар: құзыретті органдар сақтанушыға (пайда алушыға) немесе Сақтанушының қызметкерлеріне қарсы қылмыстық іс қозғады және тергеу аяқталғанға дейін сақтандыру жағдайының басталуына және оның келтірген залалына әкеп соққан мән – жайларға тергеу жүргізеді.
- 14.12. Сақтандыру төлемін жүзеге асыруды кейінге қалдыру туралы шешімді сақтандырушы қабылдайды және дәлелді негіздемесі бар жазбаша нысанда сақтанушыға хабарлайды.
- 14.13. Сақтандыру төлемін уақтылы жүзеге асырмағаны үшін сақтандырушы Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 353-бабына сәйкес жауапты болады.
- 14.14. Сақтандырушының сақтандыру төлемін жасаудан бас тартуына сақтанушы сотқа шағымдана алады.
- 14.15. Сақтандырушының осы Ережелердің 10-тарауында баяндалған құжаттар ұсынылмаған жағдайда сақтандыру төлемінен бас тартуға құқығы бар. 90 күнтізбелік күн өткеннен кейін, Сақтандырушыға сақтандыру жағдайының басталғаны туралы өтініш берілген сәттен бастап, егер 60 күнтізбелік күн өткеннен кейін Сақтандырушы Сақтанушыға/Пайда алушыға құжаттарды сақтандырушыға беру қажеттілігі туралы еске сала отырып, хат жіберу әдісімен тиісті түрде хабарлаған болса.

15. САҚТАНДЫРУ ШАРТЫН ӨЗГЕРТУ ЖӘНЕ ТОҚТАТУ

- 15.1. Сақтандыру Шартына енгізілген барлық өзгерістер мен толықтырулар, егер олар жазбаша ресімделген және Тараптардың уәкілетті өкілдерінің қолы қойылған болса заңды күшіне ие болады.
- 15.2. Шарт мынадай жағдайларда тоқтатылады:
- 15.2.1. әрекет ету мерзімі аяқталса;
- 15.2.2. Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында белгіленген тәртіппен Сақтанушының таратылуы/қайтыс болуы немесе Сақтандырушының таратылуы;
- 15.2.3. соттың сақтандыру шартын жарамсыз деп тану туралы шешім қабылдауы;
- 15.2.4. Сақтандырушының сақтандыру сомасының толық мөлшерінде сақтандыру төлемін жүзеге асыруы;
- 15.2.5. сақтандыру сыйлықақысын бөліп төлеу кезінде кезекті сақтандыру жарнасын төлемесе; Бұл ретте төленген сақтандыру жарналары қайтарылмайды;
- 15.2.6. Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында көзделген басқа жағдайларда.
- 15.3. Сақтандыру шарты Сақтанушының немесе Сақтандырушының талабы бойынша немесе қолданыстағы заңнамада көзделген жағдайларда, сондай-ақ Тараптардың келісімі бойынша әрекет ету мерзімінен бұрын тоқтатыла алады.
- 15.4. Сақтандыру шартын мерзімінен бұрын тоқтату ниеті туралы Тараптар бір бірін сақтандыру Шартын бұзудың болжамды күніне дейін кем дегенде 30 (отыз) күнтізбелік күн бұрын хабардар етуге міндетті.
- 15.5. Сақтанушының немесе Сақтандырушының талабымен сақтандыру Шарты мерзімнен бұрын тоқтатылған жағдайда, Осы Ережелердің 15.5.1.тармағында айқындалған жағдайларды қоспағанда, Қазақстан Республикасының Азаматтық Кодексінің қолданыстағы нұсқасында қарастырылған шарттар бойынша Сақтандырушы Сақтанушыға төменгі формула арқылы есептелген, сақтандыру сыйлықақысының бөлігін қайтарады:
- $(100\% - 30\%) * (TCC - CC * i/N)$, мұнда:
- 30%** - Сақтандырушының істі жүргізуге арналған шығыстары;

ТСС-сақтандыру Шарты бойынша төленген сақтандыру сыйлықақысы;
СС-сақтандыру Шарты бойынша жалпы сақтандыру сыйлықақысы;
***i* - Пайдаланылған күндер саны (жүгінген күні пайдаланылмаған болып есептеледі);**
***N*-сақтандыру Шартының қолданылу мерзімі (күндермен).**

- 15.5.1. Сақтанушы - жеке тұлғаның талабы бойынша сақтандыру шарты Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің қолданыстағы нұсқасында көзделген шарттар бойынша жасалған күннен бастап күнтізбелік он төрт күн ішінде мерзімінен бұрын тоқтатылған кезде Сақтандырушы Сақтанушыға төменгі формула бойынша есептелген сақтандыру сыйлықақысының бір бөлігін қайтарады:

$(100\% - 10\%) * (ТСС - СС * i/N)$, мұнда:

10% - Сақтандырушының істі жүргізуге арналған шығыстары;

ТСС-сақтандыру шарты бойынша төленген сақтандыру сыйлықақысы;

СС-сақтандыру Шарты бойынша жалпы сақтандыру сыйлықақысы;

***i* - Пайдаланылған күндер саны (айналыс күні пайдаланылмаған болып есептеледі);**

***N*-сақтандыру Шартының қолданылу мерзімі (күндермен).**

- 15.6. Тараптардың келісімі бойынша шарт Тараптардың бірінің бұл туралы шартты тоқтату және сақтандыру сыйлықақысын төлеу күніне дейін күнтізбелік 30 (отыз) күн бұрын хабарлаған жағдайда келесі мерзімге ұзартылуы мүмкін.
- 15.7. Сақтанушы шарттан бас тартқан кезде (ҚР АҚ 841-бабының 2-тармағы), егер бұл ҚР АҚ 841-бабы 1-тармағының бірінші бөлігінде, ҚР АҚ 842-бабы 2-тармағының екінші және үшінші бөліктерінде көрсетілген мән-жайлармен байланысты болмаса, егер шартта өзгеше көзделмесе, Сақтандырушыға төленген сақтандыру сыйлықақысы не сақтандыру жарналары қайтарылуға жатпайды.

16. **ФОРС-МАЖОР**

- 16.1. Сақтандыру Шарты бойынша міндеттемелерді орындамаған немесе тиісінше орындамаған Тарап егер тиісті орындау еңсерілмейтін күштің, яғни осы жағдайлар кезінде төтенше және алдын алуға болмайтын мән-жайлардың салдарынан мүмкін еместігін дәлелдесе, сақтандыру шартында мүлтік жауаптылықта болмайды.
- 16.2. Форс-мажор жағдайлары мыналарды қамтиды, бірақ олармен шектелмейді: су тасқыны, өрттер, жер сілкіністері және басқа да табиғи апаттар, кез келген сипаттағы соғыстар немесе әскери әрекеттер, блокадалар, мемлекеттік органдардың тыйымдары.
- 16.3. Форс-мажорлық мән-жайлардың әсерін бастан кешіретін Тарап мұндай жағдайлардың басталуы туралы екінші Тарапқа 3 (үш) жұмыс күні ішінде хабарлауға міндетті.
- 16.4. Форс-мажорлық мән-жайлардың әсері құзырлы органдардың тиісті құжаттамаларымен расталуға тиіс.

17. **СУБРОГАЦИЯ**

- 17.1. Сақтандыру төлемін жүргізген Сақтандырушыға, төленген сома шеңберінде Сақтанушының келтірілген зиян үшін сомалар сақтанушының немесе сақтандыру төлемін алған өзге тұлғаның келтірілген залал үшін жауапты тұлғаға талап ету құқығы (суброгация). Сақтанушы Сақтандырушыға залалды өтеуді талап ету құқығын жүзеге асыру үшін қажетті барлық құжаттарды беруге міндетті.
- 17.2. Егер Сақтанушы өзінің талап ету құқығын Сақтандырушы өтеме жасаған, келтірілген зиян үшін жауапты тұлға пайдасына бас тартса немесе осы құқықты жүзеге асыру Сақтанушының/Пайда алушының кінәсінен мүмкін болмай қалса, Сақтандырушы сақтандыру төлемін толық немесе тиісті бөлігінде жүзеге асырудан босатылады және артық төленген соманы қайтаруды талап етуге құқылы.

18. **ДАУЛАРДЫ ШЕШУ ТӘРТІБІ**

- 18.1. Сақтандыру шарты бойынша сақтандырушы мен Сақтанушы арасындағы барлық даулар келіссөздер арқылы шешіледі.
- 18.2. Келісімге қол жеткізілмеген жағдайда дау Қазақстан Республикасының қолданыстағы

заңнамасында көзделген тәртіппен қаралады.

- 18.3. Залалдың себептері мен мөлшері туралы даулар туындаған жағдайда Тараптардың әрқайсысы сараптама жүргізуді талап етуге құқылы. Сараптама оны өткізуді талап еткен Тараптың

есебінен жүргізіледі.

19. ҚОСЫМША ШАРТТАР

- 19.1. Осы Ережелерге сәйкес жасалатын шартқа тараптардың келісімі бойынша сақтандыру қосымша шарттар (сақтандыру шарттары, анықтамалар, алып тастаулар және т.б.) енгізілуі мүмкін.
- 19.2. Сақтандыру Шартына енгізілген барлық өзгерістер мен толықтырулар, егер олар жазбаша ресімделген және тараптардың уәкілетті өкілдерінің қолы қойылған болса заңды күшіне ие болады.